

STANOVISKO

k pracovnému materiálu COMECE „Školy 21. storočia“

Stanovisko subkomisie KBS pre školstvo k jednotlivým otázkam danému materiálu:

1. Slovenské školstvo bolo vždy charakteristické vysokou úrovňou vedomostí. Z celého výchovno-vzdelávacieho procesu sa hlavný dôraz kládol, a žiaľ i doteraz kladie, na encyklopedické vedomosti, ktorých povinný rozsah sa neustále zvyšuje. Snaha o splnenie vzdelávacích štandardov prakticky neumožňuje venovať sa ostatným kľúčovým kompetenciám – zručnostiam, postojom, kreativite, hodnotovej orientácii. Riešením je jednoznačne **obsahová transformácia vzdelávania a výchovy**, ktorá je už predmetom diskusií viac než 15 rokov – žiaľ, zatiaľ iba v teoretickej rovine.
2. Motiváciu žiakov k učeniu významne ovplyvňuje množstvo zbytočných tematických celkov v učebných osnovách, nízka tvorivosť mnohých učiteľov, ale najmä stále častejšie nepriaznivé rodinné prostredie. Zvýrazňuje sa veľký potenciál informačných a komunikačných technológií a akoby sa pritom zabúdalo na pozitívne vzory pedagógov a na aktívne budovanie medziľudských vzťahov. Z toho nám vyplýva pripraviť pedagógov na novú obsahovú reformu vzdelávania a výchovy t.j. po odbornej a duchovnej stránke (správna hodnotová orientácia).
3. Absolventi povinnej školskej dochádzky v slovenských školách sú často nabití množstvom vedomostí, ale chýbajú im praktické kompetencie. Učňovské školstvo žiaľ už niekoľko rokov upadá, čo sa prejavuje vážnym nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily. Poslaním gymnázií je príprava na univerzitné štúdium, teda v prevažnej miere sú zamerané teoreticky a neposkytujú svojim absolventom odbornú kvalifikáciu.
4. Slovensko zatiaľ nie je pre migrantov cieľovou krajinou, teda ani naše školstvo podobné otázky nerieši. Problémy rómskych detí nemajú svoje korene v škole ale predovšetkým v rodine. Práve rómski žiaci majú v školách **vytvorené nadštandardné podmienky**, no chýba často ich **záujem a motivácia**. Základné i stredné vzdelanie je u nás bezplatne dostupné na všetkých štátnych i cirkevných školách, kde majú sociálne slabí žiaci rôzne podporné programy a štipendiá. Solidárny princíp vo vzťahu k chudobnejším žiakom je i vo vnútornom programe väčšiny škôl na Slovensku.

5. Pri súčasnom obsahu vzdelávania a organizácii školstva je pre učiteľa veľmi náročné mať v triede integrované deti vyžadujúce individuálny prístup. Najväčšou prekážkou však nie je neochota učiteľov ale obrovská byrokracia spojená s integráciou. Je dôležité zodpovedne posúdiť, o aký druh postihnutia ide a či má škola vytvorené vhodné podmienky. Integrácia za každú cenu je nezriedka viac na škodu žiaka než na jeho ošoh. Špeciálne nadané deti majú byť súčasťou bežného triedneho kolektívu, kde si rozvíjajú i svoj sociálny rozmer. Jednostranné zameranie iba na rozvoj vedomostí takéhoto žiaka v špeciálnych školách či triedach nemusí byť vždy prínosom pre jeho uplatnenie sa v živote. Na záver navrhujeme v prvom rade vytvoriť pre integráciu podmienky materiálne(výchovno-vzdelávacie potreby), ekonomické a personálne.
6. Výchovná zložka musí byť v školách dominantná. Negatívne vplyvy spoločnosti ba často i vlastnej rodiny sa musí škola snažiť vyvážiť pozitívnymi hodnotami. Štátne školy dnes ponúkajú výchovu k altruizmu, solidarite, tolerancii, **cirkevné dávajú viac – výchovu k praktickej láske k Bohu a blížnemu**. Štátne školy učia, ako sa má mladý človek správať, ale iba **cirkevné ponúkajú vysvetlenie, prečo sa má tak správať**. Preto nahrádzať vyučovanie náboženstva v školách religionistikou určite nie je správnym krokom.
7. Učiteľ je kľúčovým prvkom vo výchovno-vzdelávacom procese. Mal by byť pre žiakov jasným pozitívnym vzorom a prirodzenou autoritou. Žiaľ, slovenský školský systém v neho urobil „dievča pre všetko“ – zavalil ho neúmernou byrokraciou a povinnosťami, ktoré s jeho poslaním súvisia iba okrajovo, a teda mu chýba čas venovať sa osobne žiakom. Navyše jeho postavenie v spoločnosti je i po 17 rokoch slobody stále veľmi nízke. Mnohí schopní pedagógovia odchádzajú zo školstva z ekonomických dôvodov. Navyše proti učiteľom a ich autorite stoja dnes i tzv. práva dieťaťa, ktoré sa veľmi často zneužívajú. **Povolanie učiteľa je náročné a spoločnosťou nedocenené, preto je nutné naplánovať do Národných reformných programov kultúrne ocenenie učiteľa.**
8. Riadenie školstva na Slovensku je ešte stále príliš centralistické, iba v malej miere rešpektuje princíp subsidiarity. Hovorí sa stále viac o zvýšení kompetencií riaditeľov škôl, o tvorbe školského kurikula, no zatiaľ iba teoreticky. Manažment školy sa môže iba ťažko sústrediť na kľúčové problémy výchovy a vzdelávania, keď neustále rieši finančné problémy a nezriedka bojuje o prežitie školy. Ak sú učelia zaťaženi nadmernou byrokraciou, o vedení školy to platí mnohonásobne viac. Spolupráca s rodičmi je nutná a veľmi prospešná, vyžaduje však správne vymedzenie kompetencií

oboch strán, ale neodmysliteľnou súčasťou školského spoločenstva sú žiaci a študenti, preto je nutné vytvoriť aj ich kompetencie. Hodnotenie škôl je dôležité, ale často sa nedá vyjadriť číslami. Hlavným ukazovateľom je tu záujem a spokojnosť žiakov a ich rodičov. **V rámci Európskej únie je dobré a užitočné načerpať skúsenosti výchovy a vzdelávania v iných štátoch, ale súčasne rešpektovať aj ich špecifiká a nesnažiť sa o vytvorenie „jednotnej školy na európsky spôsob“.**